

TANSSIN VENÄJÄ-OHJELMA

ARVIOINTIRAPORTTI 2014–2017

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Hanke-esittely	3
2.1 Toimintavuodet	4
3. Tiedonhankintamenetelmät	6
4. Kysely- ja haastattelututkimuksen tulokset	8
4.1 Osallistujien taustatiedot	8
4.3 Yhteistyön toteutuminen	17
4.4 Tulevaisuudennäkymät	22
5. Itsenäiset yhteistyöprojektit	26
6. Yhteenveto	28
7. Liitteet	30

Zonk'a -ryhmä *Time Subjectives in Objective Time* -tanssielokuvan kuvauksissa © Aleksei Patentni

1. Johdanto

Suomen ja Venäjän välinen tanssiyhteistyön kehittämissuunnitelma aloitettiin vuonna 2014 yhteistyössä Suomen Moskovan suurlähetystön kanssa opetus- ja kulttuuriministeriön tuella. Ohjelma on reilussa kolmessa vuodessa lisännyt Suomessa ja Venäjällä toimivien tanssiryhmien, organisaatioiden ja tanssitaiteilijoiden välistä yhteistyötä sekä rakentanut pitkäkestoisia ja monipuolisia verkostoja Suomen ja Venäjän tanssin kenttien välille. Venäjä-ohjelma on ensimmäinen tavoitteellinen ja mittakaavassa iso suomalaisen ja venäläisen tanssin kentän toimijoita yhdistävä hanke.

Tässä raportissa arvioidaan tähän mennessä toteutuneita projekteja ja niiden tuloksia ja vaikutuksia Suomen ja Venäjän nykytanssin kentän toimijoille. Tanssin Tiedotuskeskus toteutti arviointityön vuodenvaihteessa 2017-2018 kysely- ja haastattelututkimusten keinoin.

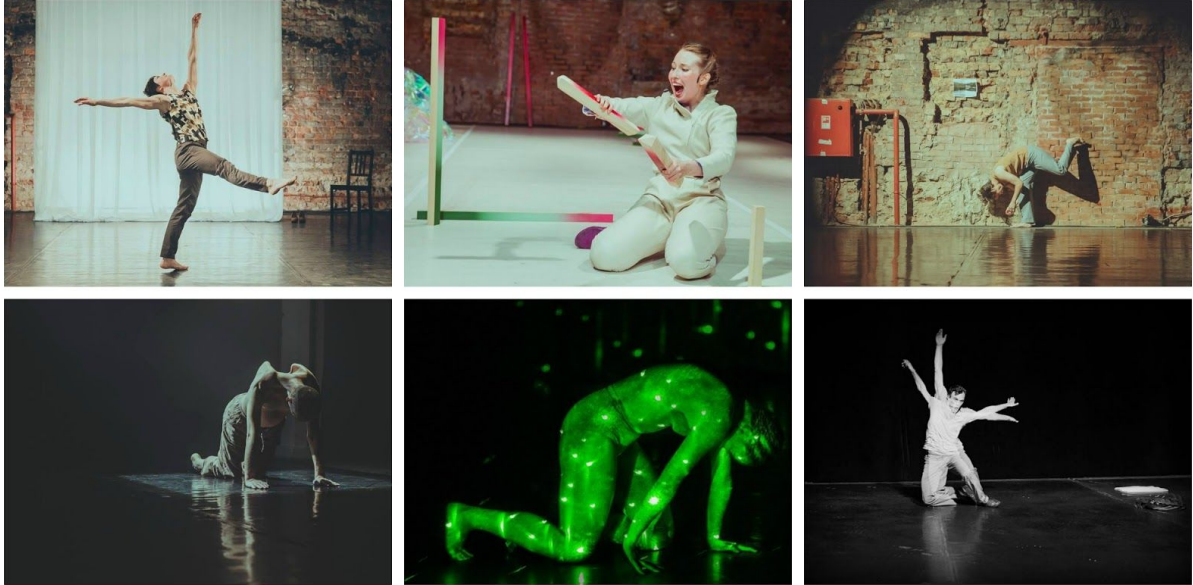
2. Hanke-esittely

Tanssin Venäjä-ohjelma on ollut osa Tanssin Tiedotuskeskuksen tehtävää edistää suomalaisen tanssitaiteen tunnettuutta ulkomailla ja tukea suomalaisten tanssitoimijoiden edellytyksiä kansainvälistyä. Yhteistyötä on rakennettu mahdollistamalla erilaisia toimintamuotoja kuten yhteistuotantoja, esitysvierailuja, venäläisten ja suomalaisten nykytanssin asiantuntijoiden festivaalivierailuja, opintomatkoja, verkostoitumismatkoja ja luentoja. Tällä on luotu edellytyksiä pitkäjänteiselle yhteistyölle.

Ohjelma on rahoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön Taiteen ja kulttuurin Venäjä-ohjelmaan myöntämällä erityismäärärahalta. Vuonna 2014 ohjelman käynnistämiseen saatiin 30 000 euroa ja vuonna 2015 yhteistyöprojektien toteuttamiseen ja uusien kumppanuuksien luomiseen myönnettiin 45 000 euroa. Vuonna 2016 avustuksen määrä oli 50 000 euroa ja 2017 myös 50 000 euroa.

Projektit on toteutettu tiiviissä yhteistyössä venäläisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Kumppaneiden ja projektien valinnassa on otettu huomioon projektiehdotusten sisältö sekä venäläisten tahojen mahdollisuudet osallistua kustannuksiin. Ohjelmalla on ollut tärkeä rooli suomalaisten toimijoiden kulujen kattamisessa, sillä Venäjällä nykytanssin rahoitus on suurelta osin riittämätöntä.

Venäjä-ohjelmaa on koordinoitunut tehtävään palkattu osa-aikainen koordinaattori. Suomen ja venäjän kielen osaava ja molempien maiden kulttuurikentän tunteva projektikoordinaattori on ollut edellytys ohjelman onnistuneelle toteuttamiselle. Ohjelman koordinaattoreina ovat toimineet tuottajat **Anastasia Trizna** ja vuodesta 2016 **Anita Parri**. Koordinaattori on huolehtinut yhteistyön etenemisestä, projektineuvotteluista ja käytännön järjestelyjen hoitamisesta. Lisäksi hän on viestinyt suomalaisille toimijoille avoimista hauista. Venäläiset yhteistyökumppanit ovat päättäneet projektien hakukriteereistä ja valinneet suomalaiset osallistujat yhteistyöhön. Valinnat opintomatkoille osallistujista on tehnyt Tanssin Tiedotuskeskus.

Skoro Finnish Dance -festivaali, kollaasi © Alina Nagimova

2.1 Toimintavuodet

Suomen ja Venäjän välinen tanssiyhteistyön kehittämisohjelma käynnistettiin vuonna 2014 kartoittamalla ammattimaisia venäläisiä nykytanssitoimijoita ja etsimällä yhteistyön kehittämisestä kiinnostuneita kumppaneita Suomesta sekä Venäjältä. Samalla tutkittiin työpajojen, kiertuetoiminnan, koreografivaihdon ja avoimien keskustelutilaisuuksien järjestämismahdollisuuksia, sopivia paikkoja ja organisaatioita. Kartoitustyötä teki Venäjä-ohjelman silloinen koordinaattori Anastasia Trizna, jonka johdolla toteutettiin ensimmäinen opintomatka Moskovaan ja Kostromaan lokakuussa 2014. Opintomatalle valittiin avoimella haulla kuusi tanssialan ammattilaista, jotka olivat kiinnostuneita mahdollisista yhteistyöprojekteista Suomen ja Venäjän välillä. Opintomatkan tuloksia ja kokemuksia jaettiin myöhemmin syksyllä Tanssin Tiedotuskeskuksen järjestämässä avoimessa keskustelutilaisuudessa.

Vuonna 2015 Venäjä-ohjelma mahdollisti muun muassa kahdeksan suomalaista esitysvierailua Jekaterinburgiin, Pietariin, Moskovaan ja Kostromaan. Pietarissa järjestettiin yhteistyössä Skorohod-keskuksen kanssa suomalaisen nykytanssin festivaali, jonka suunnittelu aloitettiin syksyllä 2014. Nelipäiväiselle Skoro Finnish Dance -festivaalille valittiin avoimella haulla seitsemän esitystä 40 hakijan joukosta. Tapahtuma synnytti toimivan dialogin suomalaisten ja venäläisten tanssiammattilaisten välille ja yhteistyötä päätettiin jatkaa seuraavanakin vuonna. Vuoden aikana toteutettiin lisäksi kolme työpajaa ja käynnistettiin yksi

suomalais-venäläinen yhteistuotanto. Suomalaisten ja venäläisten nykytanssin asiantuntijoiden vierailumatkoja tanssitapahtumiin järjestettiin yhteensä neljä.

Vuoden 2016 tärkeimpiä yhteistyöprojekteja olivat yhteensä 16 suomalaisteoksen esitykset Venäjällä, mukaan luettuna Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun opiskelijoiden demo-esitykset moskovalaisessa Zil-kulttuurikeskuksessa sekä laboratorio- ja residenssivierailuiden tuotokset. Taideyliopiston Teatterikorkeakoulun vierailuun kuului professori **Kirsi Monnin** luento suomalaisesta nykytanssista sekä suomalaisopiskelijoiden sooloteosten ja ryhmädemojen esitykset. Matkalle osallistui yhdeksän tanssitaiteen opiskelijaa. Alkuvuodesta 2016 Pietarin Skorohod-keskuksessa oli **Mikko Lampisen** *Lost Voices of Humdrum* -teoksen ensi-ilta. Teoksen kuusi venäläistä tanssijaa valittiin syksyllä 2015 järjestetyn työpajan osallistujista. Tuotannon venäläisenä kumppanina toimi pietarilainen nykytanssin keskus Bye Bye Ballet. Vuoden lopussa *Lost Voices of Humdrum* esitettiin uudestaan Skoro Finnish Dance -festivaalilla. Lisäksi vuoden aikana suomalaiset ja venäläiset pitivät yhteensä 10 työpajaa ohjelman puitteissa, ja asiantuntijavierailuiden määrä kasvoi kuuteen.

Vuonna 2017 toteutettiin kaksi yhteistyöprojektia: **Kati Kallion** tanssidokumenttielokuvan *Searching for Flow - Episode Yekaterinburg* kuvaus Jekaterinburgissa ja kolme lyhyttä tanssielokuvaa. Lisäksi suomalaisten ja venäläisten taiteilijoiden yhteinen LaBarDance -klubi-ilta järjestettiin osana Pietarin Open Look -festivaalia Kannon Dance -tanssikeskuksen ja Tanssin Talon yhteistyönä. Koreografi **Kaari Martin** piti työpajoja tapahtuman valmistelua varten, ja niissä oli mukana yhteensä kolme suomalaista ja kolme venäläistä taiteilijaa. Vuoden aikana toteutettiin lisäksi muun muassa kolme suomalaisen ryhmän vierailua Venäjälle, yksi venäläisen tanssiryhmän vierailu Suomeen, neljä työpajaa ja yksi opintomatka.

Yhteensä Venäjä-ohjelma on mahdollistanut:

- 130 suomalaisen tanssin ammattilaisen vierailun Venäjälle
- 28 suomalaista tanssiteosta Pietarissa, Kostromassa, Moskovassa, Krasnodarissa, Jekaterinburgissa ja Kazanissa
- 3 suomalaisen nykytanssin festivaalia Pietarissa ja Moskovassa
- 5 lyhyttä tanssielokuvaa
- 4 itsenäistä yhteistyöprojektia toimijoiden välillä
- 13 työpajaa Suomessa ja Venäjällä
- 4 opintomatkaa Venäjälle
- 9 venäläisen tanssialan asiantuntijan tutustumismatkaa Suomeen
- 5 suomalaisten tanssialan asiantuntijan tutustumismatkaa Venäjälle
- 6 luentoja suomalaisesta nykytanssista Venäjällä
- 2 luentoja venäläisestä nykytanssista Suomessa

Virpi Juntin työpaja Kostromassa © Kristina Nazarjan

3. Tiedonhankintamenetelmät

Kyselytutkimukset lähetettiin kaikille Venäjä-ohjelmassa mukana olleille suomalaisille ja venäläisille toimijoille. Kyselylomakkeita laadittiin kaksi, suomenkielinen ja venäjänkielinen, ja niiden sisällöt olivat paria ohjelman rakenteeseen liittyvää yksityiskohtaa lukuunottamatta samat. Suomalaisia vastaanottajia oli 96 ja venäläisiä 50. Aikaa vastaamiselle annettiin neljä viikkoa, ja ennen määräajan umpeutumista vastaanottajille lähetettiin muistutusviestit.

Suomalaisilta osallistujilta saatiin 31 vastausta ja venäläisiltä 24. Vastaukset olivat ilahduttavan harkittuja ja monipuolisia, ja vastaajat edustivat kaikkia ohjelmaan osallistuneita tahoja. Kyselyn avulla saatiin arvokasta kritiikkiä muun muassa yhteistyön aikataulullisista haasteista, mikä huomioidaankin ohjelman tulevaisuuden suunnittelussa.

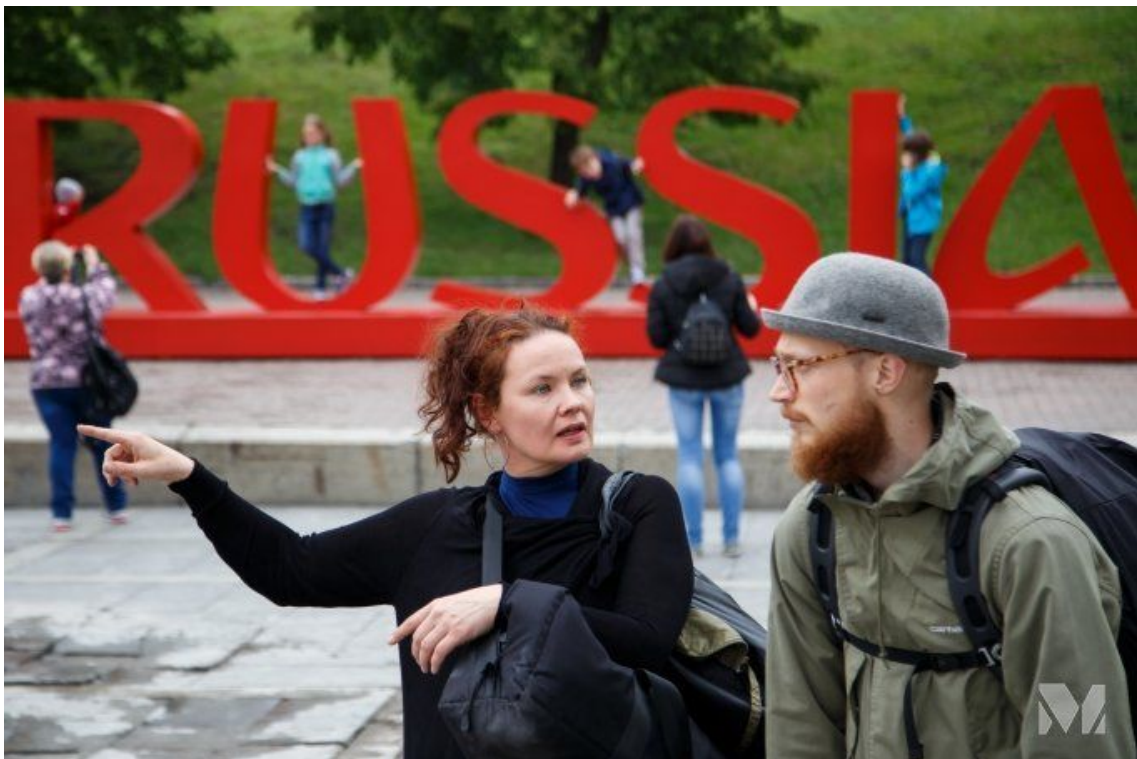
Kyselytutkimuksen tueksi tehtiin myös neljä puolistrukturoitua haastattelua. Ne toteutettiin etukäteen valmistellun kysymysrungon mukaisesti, kuitenkin keskustellen ja lisäkysymyksiä esittäen tai joitain kysymyksiä väliin jättäen, riippuen haastateltavan tavasta vastata ja laajentaa vastauksia. Suomalaisten haastateltavien valinnassa

keskityttiin heidän syvempään ymmärrykseen venäläisestä tanssin kentästä ja vastaavasti venäläisten kontaktien kohdalla keskityttiin mahdollisimman kattavaan kokemukseen yhteistyöstä suomalaisen tanssin kentän kanssa.

Haastateltavat olivat pietarilainen **Vadim Kasparov**, joka on Kannon Dance -tanssikeskuksen perustaja ja Open Look -nykytanssifestivaalin taiteellinen johtaja, ja moskovalainen Zil -kulttuuritalon nykytanssin kuraattori **Anastasia Proshutinskaja**, jolla on Venäjä-ohjelman myötä laaja ymmärrys suomalais-venäläisestä tanssiyhteistyöstä.

Venäläisten yhteistyökumppaneiden lisäksi haastattelimme Suomesta Tanssi-nykytanssifestivaalin taiteellista johtajaa Mikko Lampista, joka on osallistunut Venäjä-ohjelmaan niin tuottajana kuin koreografina. Haastateltavana oli myös Kati Kallio, Loikka -tanssielokuvafestivaalin taiteellinen johtaja, joka vietti kolmen viikon jakson Jekaterinburgissa kuvaten lyhyttä tanssielokuvaa Venäjä-ohjelman puitteissa.

Tässä arviointiraportissa esitetään kysely- ja haastattelututkimuksista saadut vastaukset rinnakkain. Kyselytutkimukset käsiteltiin anonyymeina, joten lainaukset niistä ovat nimettömiä, mutta haastateltavien vastauksia siteerataan nimillä heidän suostumuksellaan.

Kati Kallio ja Antti Ahokoivu Jekaterinburgissa © Aleksandr Mamajev

4. Kysely- ja haastattelututkimuksen tulokset

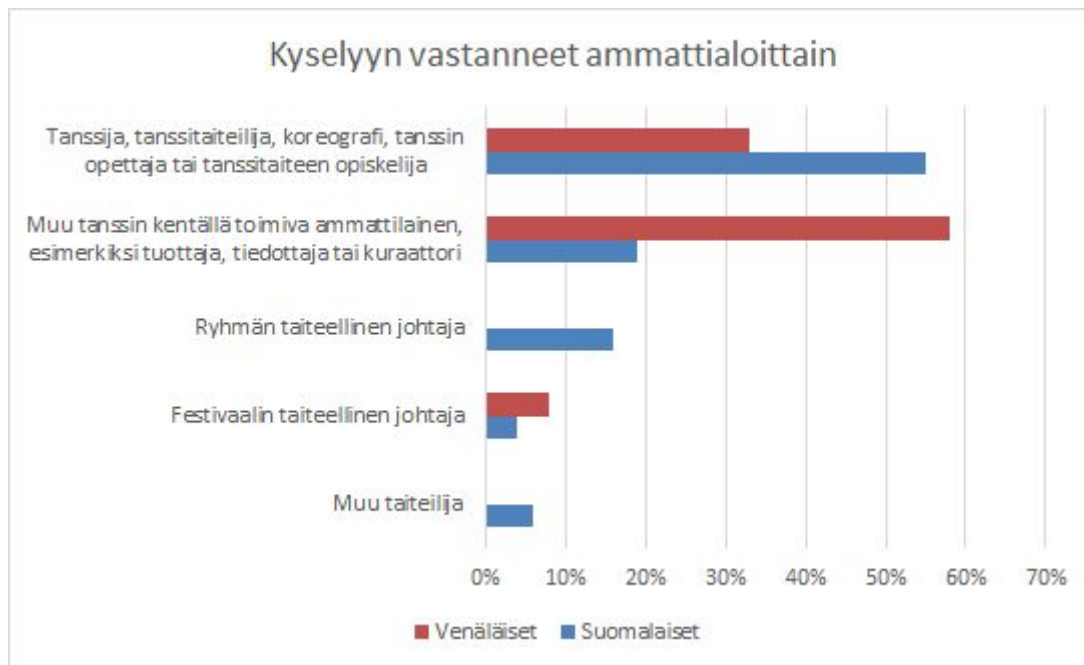
Tässä luvussa käsitellään keskeisiä kysely- ja haastattelututkimuksista saatuja vastauksia. Kyselytutkimuksen aluksi kartoitettiin perustietoa vastaajien taustoista, esimerkiksi profiili jonka puitteissa he osallistuivat ohjelmaan. Lähtökohtaisena oletuksena oli, että esimerkiksi ohjelmaan osallistuneet tuottajat todennäköisesti tulisivat vastaamaan kysymyksiin eri näkökulmasta kuin tanssijat tai koreografit. Tämä otettiin huomioon myös haastattelurunkoja suunniteltaessa. Tähän mennessä Venäjä-ohjelman suomalaiset osallistujat olivat yleisimmin tanssijoita, tanssitaiteilijoita ja koreografeja, kun taas venäläiset tuottajatahoja.

Luvussa käsitellään lisäksi vastaajien tavoitteita yhteistyölle ja yhteistyössä koettuja haasteita. Pyysimme vastaajia arvioimaan Tiedotuskeskuksen roolia yhteistyön toteutumisessa ja valitsemaan heidän mielestään hedelmällisimmät yhteistyön muodot pitkäjänteisen yhteistyön kannalta. Haastateltavat avasivat venäläisen tai suomalaisen nykytanssin kentän tilannetta ja näkemyksiään maiden välisestä yhteistyöstä omasta näkökulmastaan käsin. Lopuksi kartoitimme vastaajien ja haastateltavien tulevaisuudennäkymiä Venäjä-yhteistyöhön liittyen.

4.1 Osallistujien taustatiedot

Tanssin Venäjä-ohjelmaan osallistui vuoden 2017 loppuun mennessä monipuolisesti toimijoita suomalaiselta ja venäläiseltä tanssin kentältä: tanssijoita, tanssitaiteilijoita, koreografeja, tanssitaiteen opiskelijoita, muita tanssin kentällä toimivia ammattilaisia kuten tuottajia, tiedottajia ja kuraattoreita, sekä ryhmien tai festivaalien taiteellisia johtajia. Lisäksi projektien toteutuksessa oli mukana opiskelijoita ja henkilökuntaa esimerkiksi Taideyliopiston Teatterikorkeakoulusta, kulttuurialan organisaatioista ja järjestöistä sekä Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutista.

Kaavio 1: Vastaaajat olivat yleisimmin tanssijoita tai muita tanssin kentän ammattilaisia

Kaksi suurinta vastaajaryhmää molemmista maista olivat tanssijat, tanssitaiteilijat, koreografit, tanssinopettajat tai tanssitaiteen opiskelijat, sekä muut tanssin kentällä toimivat ammattilaiset kuten tuottajat, tiedottajat tai kuraattorit. Suurin suomalainen vastaajaryhmä oli tanssijat, koreografit, tanssinopettajat tai tanssitaiteen opiskelijat, heitä oli 55 %. Venäläisistä heitä oli 33 %. Suurin venäläinen vastaajaryhmä sen sijaan oli muut tanssin kentällä toimivat ammattilaiset kuten tuottajat, tiedottajat tai kuraattorit, heitä oli 58 %. Suomalaisista heitä oli 19 %.

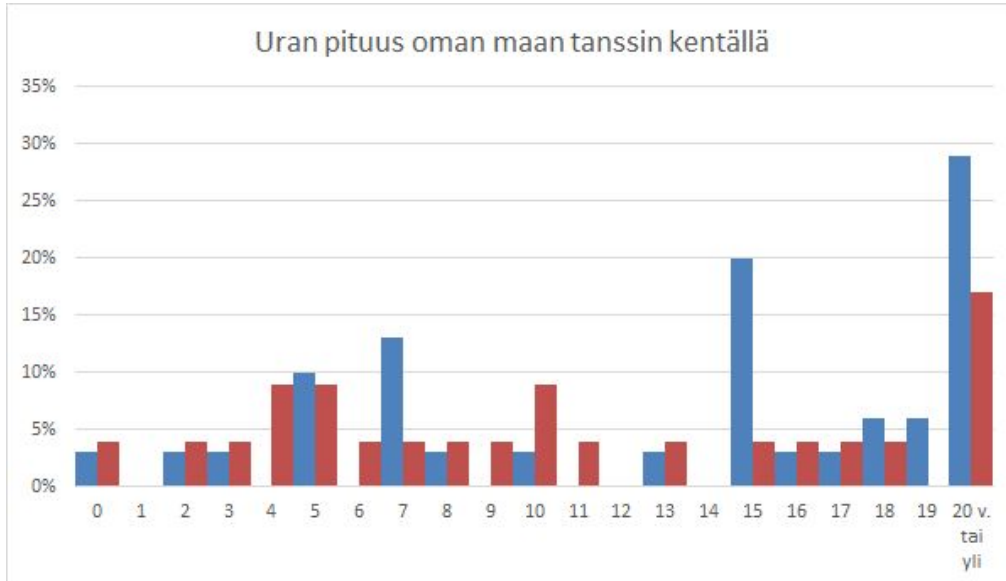
Vastaukset heijastivatkin Venäjä-ohjelman tämänhetkistä rakennetta, joka on painottanut suomalaistanssijoiden ja -koreografien vierailuja venäläisiin tanssitapahtumiin ja -festivaaleihin. Venäläiset yhteistyökumppanit ovat puolestaan esityksiä yhteistyössä suomalaisten kanssa tuottavia organisaatioita, kulttuurialan järjestöjä ja festivaaleja.

Kyselyyn vastanneista suomalaisista oli lisäksi tanssiryhmän taiteellisia johtajia 16 %, festivaalin taiteellisia johtajia 4 % ja muita taiteilijoita 6 %. Venäläisistä vastaajista oli festivaalin taiteellisia johtajia 8 %.

Moni suomalainen kyselyyn vastaaja toimi freelancerina. Heitä oli 42 %, kun taas tanssiryhmän tai tuotantokeskuksen edustajia (ns. VOS ja vapaa kenttä) oli 35 %. Taideyliopistoa tai muuta korkeakoulua edusti 13 % vastaajista, ja muuta kulttuurialan organisaatiota, järjestöä tai festivaalia 10 %.

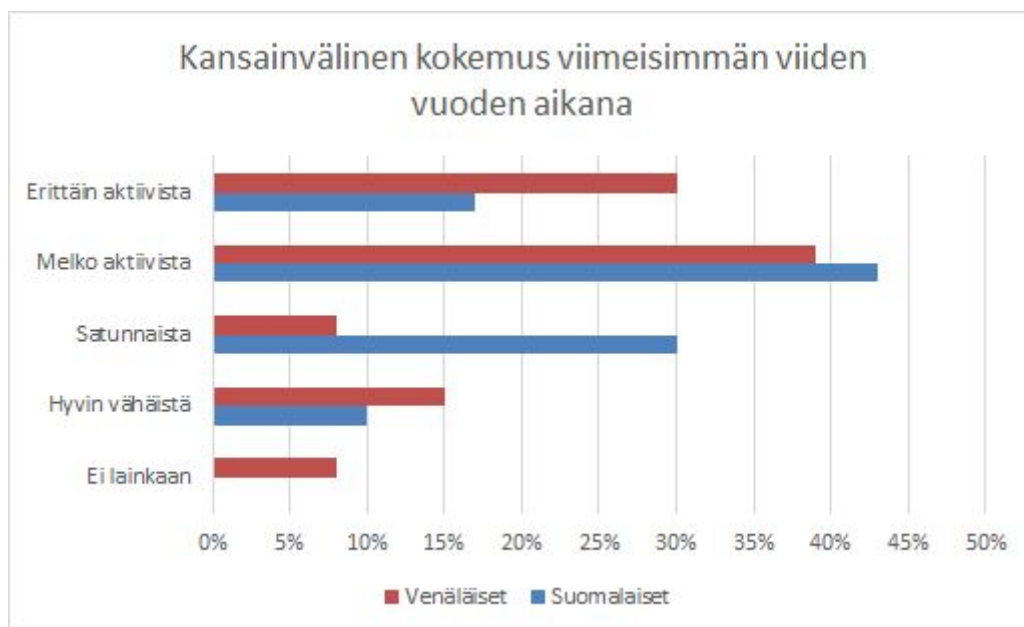
Venäläisistä vastaajista suurin osa edusti tanssiryhmää. Heitä oli 38 %. Muun kulttuurialan organisaatiota, järjestöä tai festivaalia edusti 29 % vastaajista. Joukossa oli myös 33 % freelancereita.

Kaavio 2: Moni vastaaja oli toiminut tanssin kentällä 20 vuotta tai yli

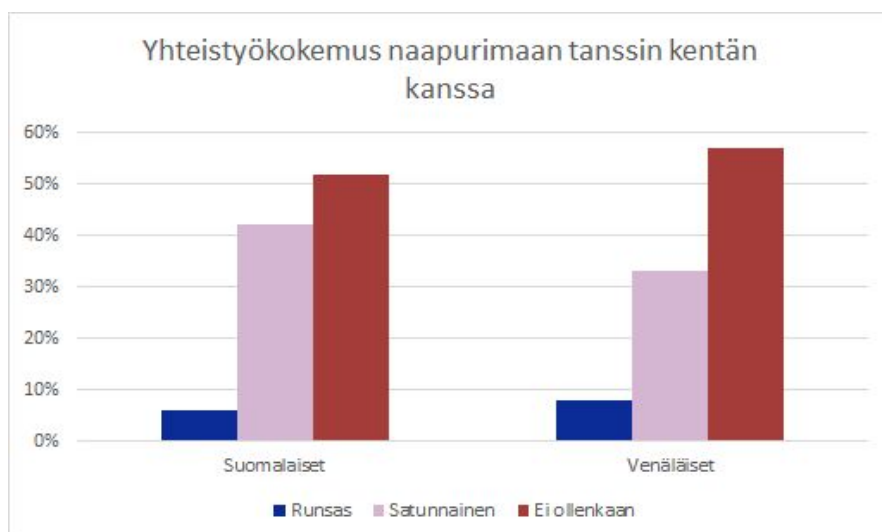
Kysyttäessä "Kuinka kauan olet toiminut oman maasi tanssin kentällä?" -vastauksissa painottuvat 20 tai yli vuotta toimineet vastaajat. Näin vastasi 29 % suomalaisista ja 17 % venäläisistä. Vastaajien uran pituudessa oli kuitenkin runsaasti hajontaa. Ohjelmaan osallistui myös tanssitaiteen opiskelijoita, mutta kyselyn vastaajissa heitä oli keskimäärin noin 4 %. Tätä saattaa osaltaan selittää se, että pidempään tanssin alalla työskennelleet venäläiset ja suomalaiset yhteistyökumppanit saattoivat olla motivoituneempia vastaamaan kyselyyn, sillä he olivat hyvin sitoutuneita yhteistyöhön ja halusivat antaa palautetta ohjelman kehittämistä varten. Vastaaminen tanssin kehityshankkeen kyselyyn liittyy esimerkiksi kulttuuriorganisaation edustajan työtehtäviin myös eri tavalla kuin ohjelmaan kerran osallistuneen tanssitaiteen opiskelijan.

Kaavio 3: Vastaajilla oli usein ohjelmaan osallistuessa kansainvälinen ura takanaan

Kaavio 3 havainnollistaa, että erittäin aktiivisesti kansainvälisellä tanssin kentällä toimineita venäläisiä oli 33 % ja suomalaisia 17 %. Melko aktiivisesti toimineita oli venäläisistä 38 % ja suomalaisista 43 %. Ero vastaamistavoissa kulttuurien välillä voi vaikuttaa jakaumaan, sillä venäläinen vastaaja saattoi suomalaista herkemmin valita kohdan "erittäin aktiivinen". Toisaalta on myös hyvä huomioida, että Tanssin Venäjä-ohjelman venäläiset osallistujat olivat pääasiassa kulttuuriorganisaation tai tanssiryhmän edustajia ja festivaalin järjestäjiä. Heille todennäköisesti olikin kertynyt runsaasti kansainvälistä kokemusta uransa aikana. Näiden lisäksi satunnaista kansainvälistä kokemusta oli 30 % suomalaisella ja 8 % venäläisellä. Venäläisistä vastaajista 8 %:lla ei ollut lainkaan kansainvälistä kokemusta.

Kaavio 4: Aikaisempaa yhteistyökokemusta naapurimaan tanssin kentän kanssa oli harvoin

Kyselyn vastauksista selvisi, että yli puolelle molempien maiden vastaajista Venäjä-ohjelma oli ensikosketus naapurimaan tanssin kenttään. Suomalaisista vastaajista noin puolet ja venäläisistä 58 % ei ollut aikaisemmin tehnyt yhteistyötä naapurimaan toimijoiden kanssa. Satunnaista kokemusta oli kuitenkin 42 % suomalaisista ja 33 % venäläisistä vastaajista. Yhteensä alle 10 % molempien maiden vastaajista oli ennättänyt kerryttää itsenäisesti runsasta yhteistyökokemusta ennen ohjelmaan osallistumista.

Huomionarvoista on, että pitkä kansainvälinen ura ei tarkoittanut sitä, että vastaajalla olisi kokemusta yhteistyöstä Venäjän tai Suomen tanssin kentän kanssa. Tarkasteltaessa pitkän kansainvälisen uran tehneitä vastaajia selvisi, että 60 % suomalaisista oli toiminut vain satunnaisesti tai ei lainkaan venäläisten tanssin kentän toimijoiden kanssa ennen Tanssin Venäjä-ohjelmaa. Sen sijaan 50 % venäläisistä kansainvälisistä tahoista oli vain satunnaista tai ei lainkaan kokemusta suomalaisen tanssin kentän kanssa.

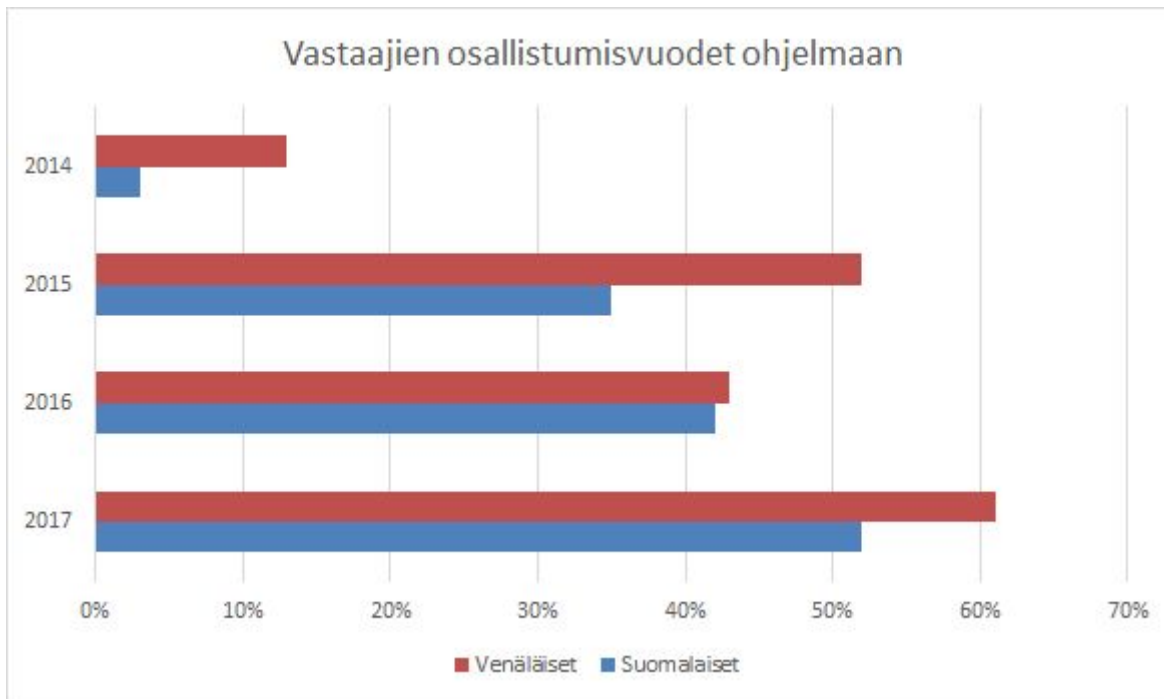
Useimmiten yhteistyön puuttumisen syyksi vastaajat kokivat sen, ettei siihen aikaisemmin ollut tarjoutunut mahdollisuuksia. Kansainväliset projektit olivat suuntautuneet lähtökohtaisesti muualle kuin Venäjälle tai Suomeen. Lisäksi monet vastaajat raportoivat, että kontaktien puute naapurimaassa ja taloudellisten edellytysten puuttuminen vaikuttivat siihen, että yhteistyötä ei oltu aikaisemmin tehty.

Venäläisten vastaajien keskuudessa korostui lisäksi tiedon puute yhteistyömahdollisuuksista suomalaisen tanssin kentän kanssa. Yhteistyötä olisi voinut olla enemmänkin, mikäli tiedottaminen mahdollisuuksista olisi ollut kattavampaa.

Jos suomalaisilla vastaajilla oli aikaisempaa kokemusta yhteistyöstä, se liittyi useimmiten esiintymisvierailuihin Venäjällä, kun taas venäläisillä yleensä suomalaisryhmien esitysvierailuiden järjestämiseen.

"Kävin ensimmäisen kerran [Venäjällä] vuonna 2001, ennen kun oli mitään Venäjä-ohjelmaa. Käytiin esiintymässä Pietarissa ja sen verran siitä tiedän, että siinä vaiheessa suomalaisella tanssin kentällä ei ollut tietämystä venäläisestä nykytanssin kentästä." -Mikko Lampinen

Kaavio 5: Suurin osa kyselyyn vastanneista osallistui ohjelmaan vuonna 2017

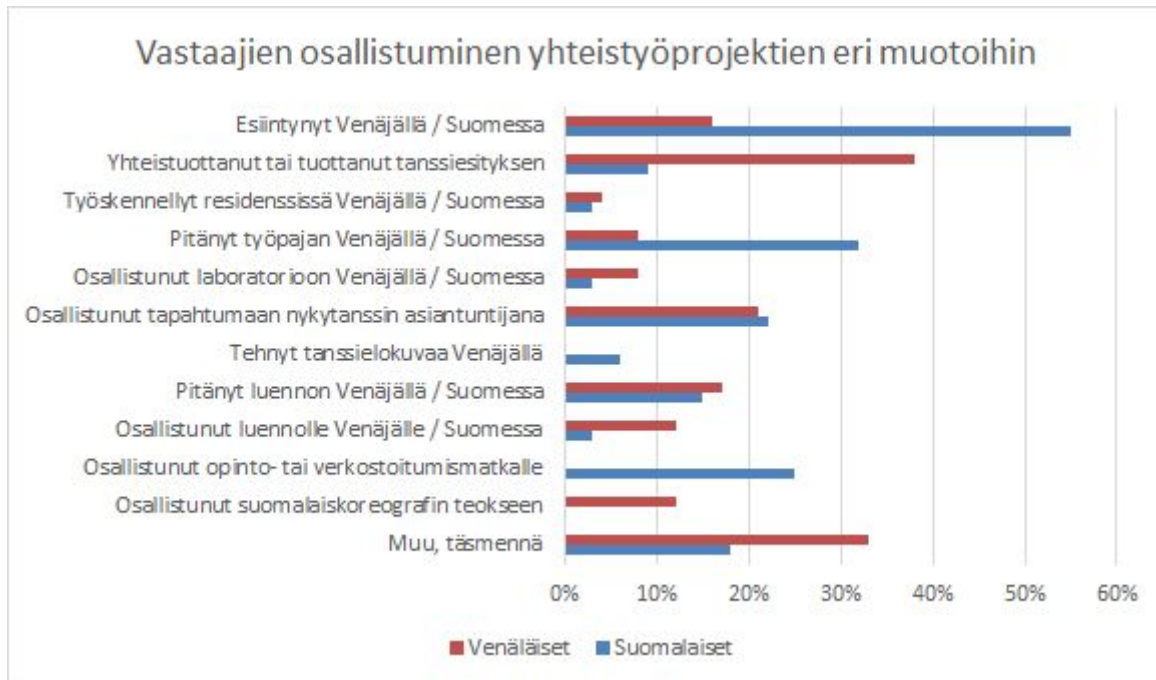

Tanssin Venäjä-ohjelma alkoi vuonna 2014. Tuolloin suomalaisista kyselyyn vastanneista 3 % oli mukana ja venäläisistä 13 %. Vastausten mukaan osallistumisprosentti kasvoi nopeasti jo ohjelman toiselle vuodelle – silloin suomalaisista oli mukana 35 % ja venäläisistä yli puolet. Vuonna 2016 vastaavat luvut olivat 42 % ja 43 %, seuraavana vuonna 52 % ja 61 %. Osallistumismäärä on siis kyselyn vastausten perusteella kasvanut jokaisena vuotena. Vuonna 2017 suomalaisten tanssitoimijoiden vierailuiden määrä Venäjälle onkin ollut suurin verrattuna aikaisempiin vuosiin. Tanssin Tiedotuskeskus saa myös vuosittain runsaasti projektiehdotuksia venäläisiltä yhteistyöstä kiinnostuneilta tahoilta eikä kaikkia yhteistyöehdotuksia pystytä toteuttamaan.

Tarkasteltaessa vastaajien osallistumiskertoja ohjelmaan selvisi myös, että suomalaiset osallistuivat ohjelmaan keskimäärin kerran tai kahdesti, kun venäläiset puolestaan kerran, kahdesti tai kolmesti. Suurin osa molempien maiden vastaajista, 68 % suomalaisista ja 46 % venäläisistä, osallistuivat ohjelmaan kerran. Kahdesti ohjelmaan osallistui 32% suomalaisista ja 25 % venäläisistä vastaajista. Lisäksi 21 % venäläisistä vastaajista osallistui ohjelmaan kolmesti. Hankkeen rakenne selittää pitkälti tätä jakaumaa: suomalaisten pyrkiminen mukaan yhteistyöprojekteihin on ohjelmassa tapahtunut avointen hakujen kautta ja valinnat osallistujista on tehty Venäjällä. Jokaisen toteutettavan projektin taiteilijoita on harkittu erikseen. Venäläisten useampaa osallistumiskertaa yhteistyöprojekteihin selittää se, että monet venäläiset toimijat ovat olleet hyvin kiinnostuneita pitkäkestoisesta yhteistyöstä, ja

yhteistyö tuttuja ja luotettavien kumppaneiden kanssa onkin ollut edellytyksenä pitkäjänteiselle toiminnalle.

Kaavio 6: Moni suomalainen teki esitysvierailun Venäjälle ohjelman puitteissa

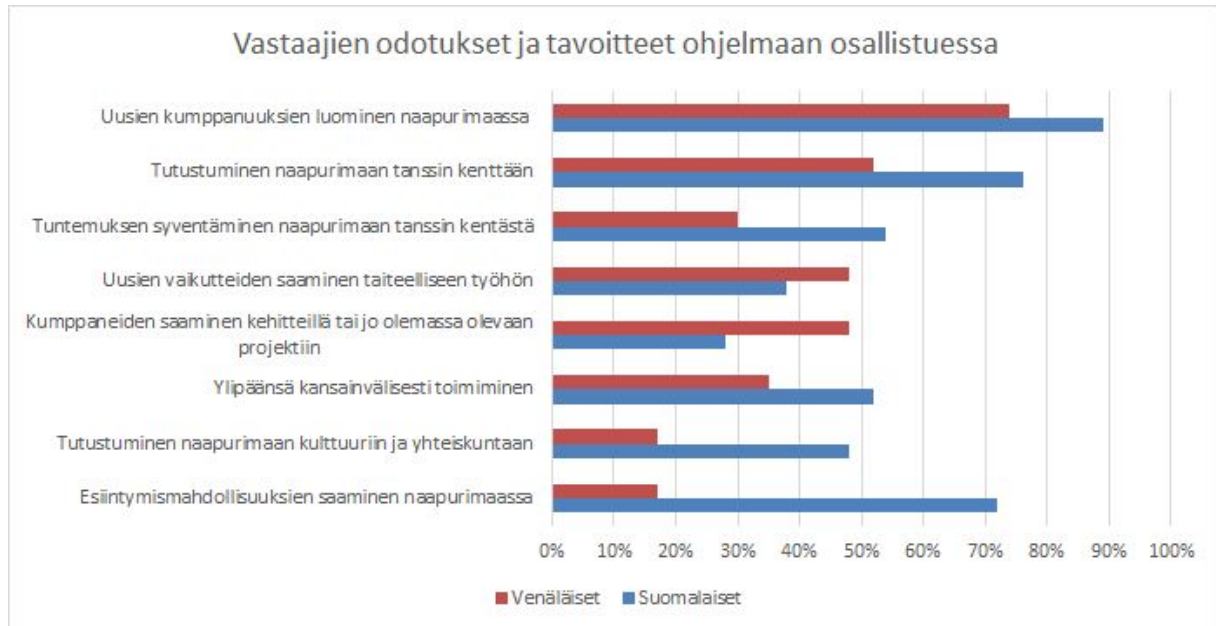

Kaaviosta 6 on nähtävissä kaikki Venäjä-ohjelman puitteissa toteutetut yhteistyöprojektien muodot. Vastauksien perusteella suurin osa suomalaisista teki esitysvierailun Venäjälle, heitä oli 55 % vastaajista. Tämä oli odotettu tulos verrattuna suomalaisten vastaajaprofiileihin (Kaavio 1). Tämän lisäksi 32 % suomalaisista piti työpajan Venäjällä. Kolmanneksi suurin vastaajaryhmä suomalaisista oli opinto- tai verkostoitumismatkalle osallistuneet, 26 %. *Muu, täsmennä* -kohdan valitsi 18 %, ja näihin kuului muun muassa tanssitapahtumien järjestämistä ja oman koreografian esittämistä venäläisten tanssijoiden toimesta.

Venäläisistä suurin vastaajaryhmä eli 38 % tuotti tai yhteistuotti tanssiesityksen ohjelman puitteissa. Vastaajista 21% osallistui suomalaiseseen tanssitapahtumaan nykytanssin asiantuntijana. Luennon venäläisestä nykytanssista Suomessa piti 17 %. *Muu, täsmennä* -kohtaan vastasi 33 % venäläisistä ja vastauksista selvisi, että he muun muassa osallistuivat suomalaisohjaajan tanssielokuvaan Jekaterinburgissa sekä avustivat esimerkiksi tiedottamisessa.

4.2 Tulokset ja vaikutukset omassa toiminnassa

Kaavio 7: Vastaajat odottivat ohjelmalta uusien kumppanuuksien luomista

Sekä suomalaisilla että venäläisillä yleisin tavoite ohjelmaan osallistuessa oli uusien kumppanuuksien luominen. Tätä tavoitteli suomalaisista 89 % ja venäläisistä 74 %, ja kohta keräsi vastauksia kaikista kyselyn vastaajaryhmistä. Osalla vastaajista oli tavoitteena löytää uusia kumppaneita kehitteillä tai jo olemassa olevaan projektiin, suomalaisista 28 % ja venäläisistä 48 % vastaajalla. Useat kommentoivat näiden tavoitteiden toteutuneen:

"Tavoitteeni ovat toteutuneet yli odotusten. Uusia projekteja on syntymässä yhteistyönä venäläisten tahojen kanssa. Olen myös tutustunut hieman muuhun taiteen kenttään kuin tanssiin. Olen saanut yhteyksiä suoraan taiteilijoihin. Olen erityisesti tutustunut joihinkin muusikoihin, koreografien ja tanssijoiden lisäksi."
-suomalainen vastaaja

"Odotukset toteutuivat, löysimme yhteistyökumppaneita ja kehittelemme yhteistyölle jatkoa." -suomalainen vastaaja

Suomalaisista vastaajista 76 % odotti ohjelmaan osallistuessa tutustumista venäläiseen tanssin kenttään ja yli puolet suomalaisista syvemmän tuntemuksen saamista Venäjän tanssin kentästä. Venäläisistä sen sijaan yli puolet odottivat suomalaisen tanssin kenttään tutustumista ja 30 % syvemmän tuntemuksen saamista Suomen tanssin kentästä.

"Esitysvierailu oli silmiä avaava, hyvin positiivinen kokemus. Vastassa oli suhteellisen pieni mutta innostunut nykytanssiyleisö, johon vastaanottavalla taholla/kuraattorilla oli hyvä suhde." -suomalainen vastaaja

"Opintomatalla oli tärkeitä oivaltaa ymmärtämään venäläistä nykytanssikenttää, sen historiaa ja saada kuulluksi paikallisia nuoria tanssi- ja kulttuuritekijöitä. Ymmärykseni saattoi tapahtua vuorovaikutuksestani tanssitaiteilijoihin tai kulttuurituottajiin, joilla oli selvästi myös aitoa kiinnostusta minua ja taiteellista työskentelyäni kohtaan." -suomalainen vastaaja

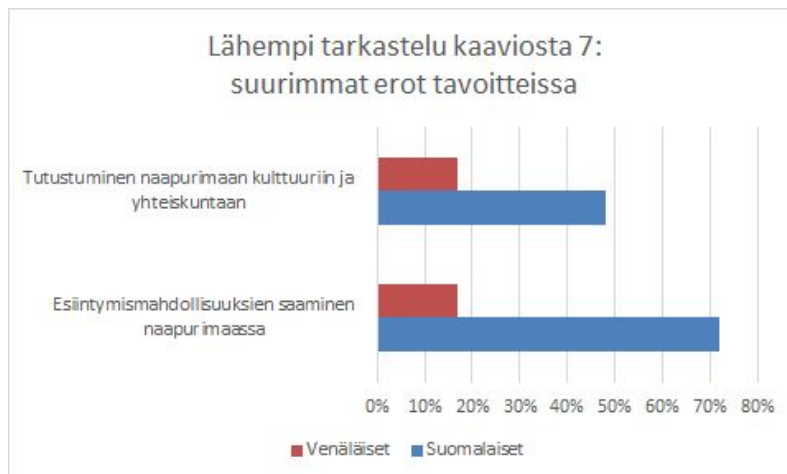
"Tutustuin venäläiseen kulttuuriin, tanssitaiteeseen, opetukseen ja taiteilijoihin. Näin venäläisiä teoksia ja sain käytännön tietoa venäläisen taidekentän tavoista toimia." -suomalainen vastaaja

"Koen, että tavoitteet vierailulle täyttyivät, tutustuimme suomalaiseen tanssin kenttään. Pääsimme myös verkostoitumaan, ja tällä hetkellä neuvottelemme uudesta yhteistyöprojektista." -venäläinen vastaaja

Molempien maiden vastaajia motivoi myös ylipäänsä kansainvälisen kokemuksen saaminen ohjelman myötä – sitä tavoitteli yli puolet suomalaisista vastaajista ja 35 % venäläisistä.

"Kansainvälisiä projekteja toteutui ja ne antoivat maaperää myös uusille yhteistyöprojekteille." -venäläinen vastaaja

Kaavio 8: Erot tavoitteissa maiden välillä heijastivat ohjelman rakennetta

Eniten hajontaa tavoitteissa löytyy vaihtoehdoista "Tutustuminen naapurimaan kulttuuriin ja yhteiskuntaan" ja "Esiintymismahdollisuuksien saaminen naapurimaassa". Ohjelma on suuntautunut tähän mennessä suurimmaksi osaksi Venäjälle, ja tämä saattaa selittää sitä, miksi venäläisistä vain pieni osa, 17 %, tavoitteli suomalaiseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan tutustumista siinä missä suomalaisista 48 %. Samanlainen

jakauma vastausten välillä on nähtävissä myös venäläisten tavoitteissa saada esiintymismahdollisuuksia Suomessa: tähän kohtaan vastasi venäläisistä 17 % ja suomalaisista 72 %. Nämä 17 % venäläisistä olivat todennäköisesti Suomessa ohjelman puitteissa käyneitä tanssijoita, koreografeja tai muita tanssin kentällä toimivia ammattilaisia, ja eräs heistä kommentoi tavoitteidensa täyttyneen muun muassa seuraavalla tavalla:

"Tavoitteeni täyttyivät. Loin teoksen suomalaiskoreografian kanssa ja osallistuin kahdesti Itä-Suomen tanssin aluekeskuksen Yksin Sateessa? -festivaalille kahdella teoksellani." -venäläinen vastaaja, tanssija

Sekä kyselyn että haastatteluiden perusteella selvisikin, että molempien maiden osallistujien toiveena on avata yhteistyötä monipuolisemmaksi myös venäläisen nykytanssin tuomisella Suomeen:

"Mielestäni venäläis-suomalainen tanssiyhteistyö nykytanssin saralla on kiistatta ja strategisesti tärkeää. Toivon, että se jatkuu, mutta ymmärrän että sen mahdollisuudet ovat rajatut kun rahoitus tulee pelkästään Suomen puolelta. Haluaisin nähdä täysiarvoisemman kumppanuuden avaamisen venäläiseltä puolelta, niin että venäläiskoreografitkin vierailisivat Suomessa." - venäläinen vastaaja

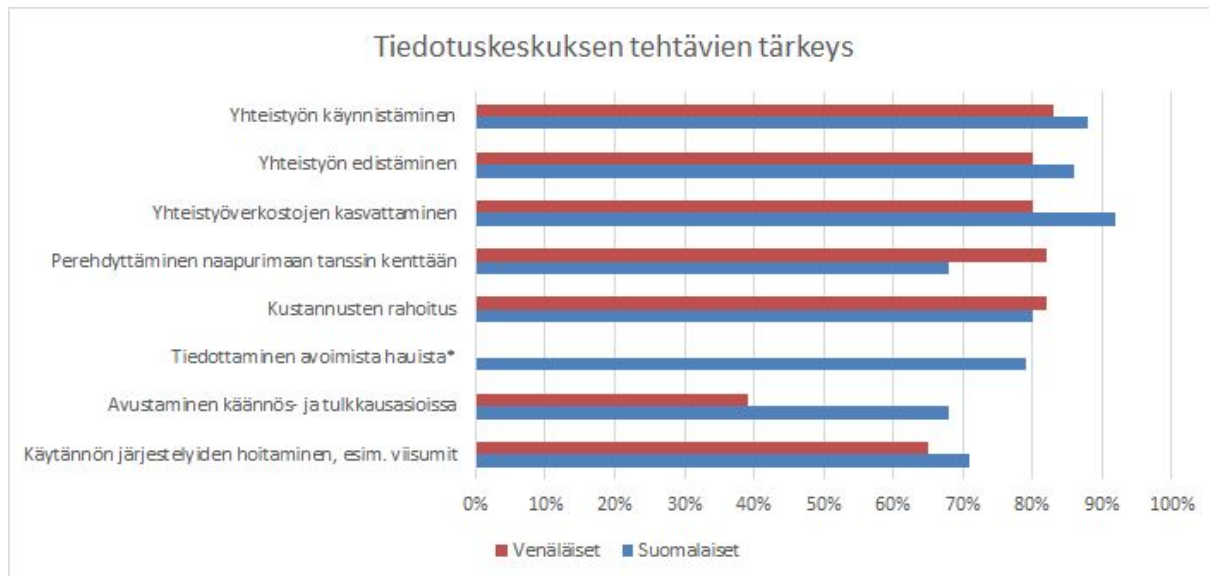
"Uskon, että tämän ohjelman jälkeen suomalaisilla on ollut enemmän yhteistyöhalukkuutta Venäjälle, ja se on aika iso epätasapaino sen asian kanssa. Täältä viedään taidetta sinne, kuin että sieltä tulisi Suomeen vierailuja. (-) Kyllä kiinnostusta on venäläiseltä puolelta, heillä on valtava into tulla esiintymään Suomeen ja tekemään yhteistyötä". -Mikko Lampinen

"Jo ohjelman alusta lähtien oli selkeää, että yhteistyöhalukkuus on vastavuoroista ja maaperä on kehitykselle erittäin otollinen." -venäläinen vastaaja

4.3 Yhteistyön toteutuminen

Kyselyn ja haastatteluiden perusteella selvisi, että suurimmalle osalle molempien maiden vastaajista Venäjä-ohjelma oli ensikosketus naapurimaan tanssin kenttään. Arvioitaessa Tanssin Tiedotuskeskuksen roolia yhteistyön toteutumisessa esiin nousi sen tärkeys varsinkin yhteistyön käynnistämisessä.

Kaavio 9: Tanssin Tiedotuskeskuksen rooli nousi tärkeäksi yhteistyön käynnistämisessä ja yhteistyöverkostojen kasvattamisessa

* koskee vain suomalaista tanssin kenttää

E erityisen tärkeänä Tiedotuskeskuksen roolia pidettiin yhteistyön käynnistämisessä, sillä suomalaisista 89 % ja venäläisistä 83 % piti sitä tärkeänä. Myös avoimista hauista tiedottaminen suomalaiselle kentälle nousi esille, ja sitä piti tärkeänä 79 % suomalaisista.

"Tuskin olisin koskaan lähtenyt Venäjälle tai ymmärtänyt lähteä hakemaan tekijöitä (--) ellei olisi ollut tätä Suomi-Venäjä-projektia ja jos Anita ei olisi ottanut yhteyttä nimenomaan tästä tanssielokuvasta sinne suuntaan. Enkä myöskään uskaltanut lähteä, ellei olisi ollut Suomen pään koordinaattoria joka täältä järjestää." -Kati Kallio

Ohjelman puitteissa osallistujille pyrittiin järjestämään mahdollisuuksia tavata naapurimaan toimijoita ja luoda tilaisuuksia verkostoitua. Tiedotuskeskuksen roolin koettiin olevan tärkeä myös yhteistyöverkostojen kasvattamisessa, ja sen koki tärkeäksi miltei kaikki suomalaiset, 93 % vastaajista ja venäläisistä 80 %. Se keräsi kiitosta myös haastatteluissa.

"Järjestetyt tapaamiset ovat olleet mielestäni tosi hyviä. Ja samalla kun tapaamisissa on ollut suomalaisiakin tekijöitä, niin kun ollaan ja matkataan yhdessä, niin siinäkin se kasvotusten sopiminen ja asioiden järjestely on ollut paljon helpompaa." -Mikko Lampinen

Muutaman suomalaisen vastaajan mielestä tavoitteet ohjelmalle eivät täyttyneet, sillä tilaisuuksia uusien kontaktien luomiselle ei ollut tarpeeksi. He toivoivat

Tiedotuskeskuksen tai venäläisten tahojen järjestävän enemmän verkostoitumistilaisuuksia.

"Moskovassa oli tarkoitus myös verkostoitua paikallisten taiteilijoiden kanssa, mutta tätä ei tapahtunut niin paljon kuin olisin toivonut. Mielestäni tapahtuma ei ollut niin hyvin järjestetty, että sille olisi ollut tilaa." -suomalainen vastaaja

"Olisin toivonut enemmän järjestettyjä kohtaamisia paikallisten tekijöiden kanssa." -suomalainen vastaaja

Kaaviosta 9 selviää myös, että vastaajien mielestä Tiedotuskeskuksen apu käytännön järjestelyissä kuten viisumeiden tai majoitusten järjestämisessä koettiin tarpeelliseksi. Suomalaisista 71 % piti sitä tärkeänä ja venäläisistä 65 %. Muita Tiedotuskeskuksen koordinoimia käytännön järjestelyitä ovat olleet avustus käänös- ja tulkkausasioissa, sillä esimerkiksi viisumikutsut ovat venäjäksi ja ilman tulkkausta yhteistyö saattoi olla haastavaa Venäjällä. Tätä apua piti tärkeänä 68 % ja venäläisistä 39 %.

Yhteistyöprojektien taloudellinen tukeminen oli vastaajien mukaan Tiedotuskeskuksen keskeinen tehtävä Venäjä-yhteistyössä. Sitä piti tärkeänä suurin osa kummankin maan vastaajista, 82 % suomalaisista ja 80 % venäläisistä. Sekä kyselyyn vastanneiden että haastateltavien mielestä Venäjän taloudellinen tilanne vaikeutti yhteistyötä.

"Nykytanssi ei ole yhteiskunnallinen prioriteetti Venäjällä, sitä rahoitetaan todella riittämättömästi. Rahoitus tulee yksityisiltä tahoilta ja toki riippuvaisuus yksityisistä rahoittajista on riskialtista mille tahansa projektille. (--) Suomessa projekteihin ryhdytään kun rahoitus on varmistunut, meillä rahoitusta ei varmuudella voi taata, sillä valtio ei tue nykytanssia. Nykytanssi on täysin irrallinen taiteen muoto, jonka asema ei ole priorisoitu valtion saati valtaväestön näkökulmasta." -Vadim Kasparov

Vadim Kasparovin haastattelussa käsiteltiin myös rakenteellisia haasteita, jotka vaikuttavat nykytanssin asemaan Venäjällä.

"Valtiolla ei ole minkäänlaista strategiaa nykytanssin kehityksestä ja ilman sitä yksittäisen toimijan on hankala hallita suurempia kokonaisuuksia. Nykytanssi Venäjällä riippuu tavalla tai toisella konkreettisista ihmisistä: koreografeista, ryhmien taiteellisista johtajista, organisaatioista... Nykytanssi ei kehity systemaattisesti, kuten draamateatteri tai baletti, joilla on valtion tuki takanaan. Me toimimme omien mahdollisuuksiemme mukaan, jotka eivät ole isot."

Myös kyselyvastauksissa pureuduttiin samaan ongelmaan. Suomalainen vastaaja pohti yhteistyön taloudellisia haasteita seuraavasti:

"Venäjälle on hankala tuoda valmiita tuotantoja tai tarjota yhteistyötä taloudellisten haasteiden takia. Venäjällä ei ole rahoitusta tähän tarkoitukseen. Tämä tarkoittaa, että tuotantojen pitäisi olla täysin rahoitettuja Suomen puolelta, joka on ongelmallista tämänkaltaisen yhteistyön kannalta." -suomalainen vastaaja

Esiin nousi lisäksi infrastruktuurin puute venäläisellä tanssin kentällä, ja sitä käsiteltiin haastatteluissa niin suomalaisten kuin venäläistenkin kanssa.

"Huomasin, että siellä [Jekaterinburgissa] ei ole minkäänlaista infraa, vaan lähestulkoon jokaisella taiteilijalla oli omassa kotonaan olohuone tanssistudiona ja siellä he saattoivat pitää yksityistunteja, tai sitten omaa työskentelyä varten. He työskentelevät ammattimaisesti, mutta ei heillä ole siihen varaa friikkukentällä." - Kati Kallio

"Suurin ongelmakohta on edelleen infrastruktuurin puute (-) joka johtuu siitä, ettei meillä ole rahaa. Meillä ei ole varaa tuoda ihmisiä tänne, vaikka meillä olisikin sille tarve ja konteksti." -Anastasia Proshutinskaja

Suomalaista vastaajista 86 % koki, että haastavaa yhteistyössä venäläisten kanssa oli kommunikaation hitaus, joka vaikeutti yhteistyöprojektien suunnittelua. Erot Suomen ja Venäjän toimintakulttuureissa vaikuttivat yhteistyöhön. Tämän lisäksi kulttuurin hierarkkisuuteen liittyvät seikat nousivat esille.

"Ihmiset, jotka pitivät hierarkiaa yllä, eivät myöskään kiinnostuneet keskustelemaan tai puhumaan kanssani." -suomalainen vastaaja

"Ennakkovalmistelut ovat tärkeä osa työtä ja niitä voi tehdä mahdollisimman pitkälle, mutta se ei silti poista näitä [haasteita]. Luottamuksen ja kumppanuuksien rakentaminen ja yhteistyön jatkaminen sekä palaute kun se on aiheellista, puolin ja toisin. Ketään eikä mitään kulttuuria eikä ihmisiä voi muuttaa, mutta avoimet keskustelut tärkeitä." -suomalainen vastaaja

Venäjä-ohjelman koordinaattori tiedottaa avoimista hauista ja yhteistyön mahdollisuuksista suomalaiselle tanssin kentälle. Vastaavaa tiedottamista Venäjällä ei venäläisille tanssijoille ole, ja he kokivatkin sen yhdeksi suurimmista haasteista tämänkaltaiselle yhteistyölle. Heidän vastauksissaan oli konkreettisia kehitysehdotuksia.

"Sosiaalisen median kanavien aktivointi suomalaisista koreografeista, tuotantokeskuksista ja residensseistä. Vaikka olemme maantieteellisesti toisiamme lähellä, mistään ei löydy yhteistyölle välttämätöntä informaatiota eikä toisaalta ole ihan selkeää, miksi sitten työskentelemme jatkuvasti yksien ja samojen ryhmien, koreografien ja projektien parissa." - venäläinen vastaaja

Zonk'a -ryhmä *Time Subjectives in Objective Time* -tanssielokuvan kuvauksissa © Aleksei Patentni

Sekä haastateltavat että kyselyyn vastaajat kokivat, että yhteistyöhön naapurimaan kanssa motivoi ennen kaikkea maantieteellinen läheisyys. Mahdollisuudet kansainväliselle toiminnalle ovat naapurimaiden välillä otolliset.

Moskovalaisen Zil -kulttuurikeskuksen kuraattori Anastasia Proshutinskaja koki, että suomalaisten ja venäläisten mielenkiinto yhteistyöhön oli ohjelman myötä kasvanut.

"Mielestäni yhteistyölle on molemminpuolinen intressi ja uskon, että se on tämän ohjelman tulosta. Ohjelman toimintavuosien aikana jaettu mielenkiinto on syntynyt ja tietoisuus siitä, että olemme olemassa ja elämme naapureina."

Sekä suomalaisilla että venäläisillä vastaajilla oli lisäksi monipuolisia kokemuksia siitä, mikä motivoi suomalais-venäläiseen tanssiyhteistyöhön.

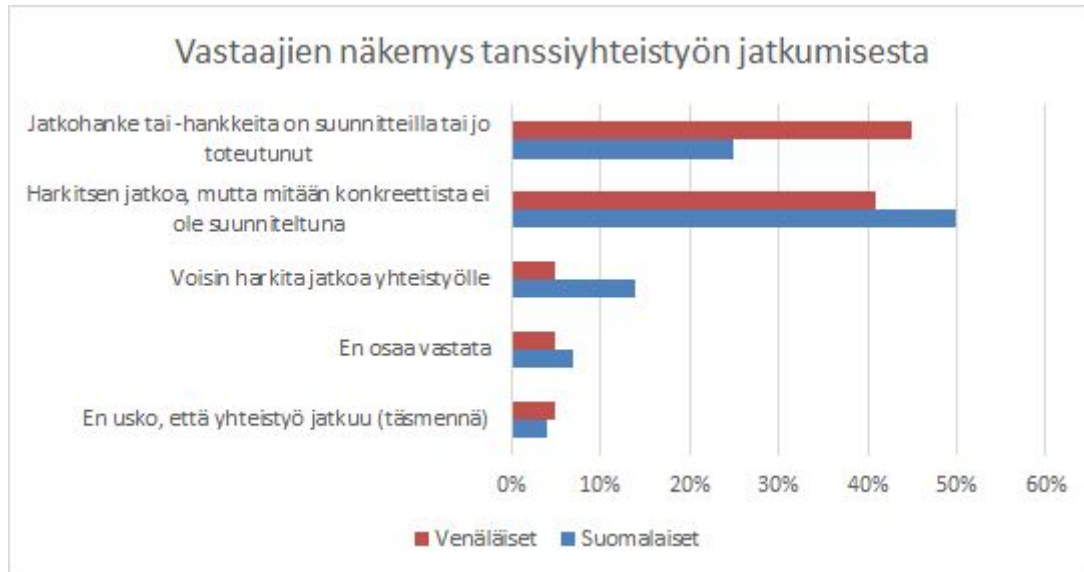
"Paljon asioita murroksessa. Suuri kenttä, suuri maa. Teatterissa ja tanssissa pitkä historia." -suomalainen vastaaja

"Avoimuus, yhteistyöhalukkuus ja -valmius. Suomalaisen nykytanssin monipuolisuus ja kauneus." -venäläinen vastaaja

"Kentän moninaisuus ja nykytanssikentän suhteellinen nuoruus. Vaihtoa voi tapahtua puolin ja toisin." -suomalainen vastaaja

4.4 Tulevaisuudennäkymät

Kaavio 10: Suurin osa vastaajista harkitsi yhteistyön jatkamista naapurimaan tanssin kentän kanssa

Useimmat Tanssin Venäjä-ohjelmaan osallistuneet harkitsivat yhteistyön jatkamista naapurimaan tanssin kentän kanssa, vaikka mitään konkreettista ei ollutkaan vielä suunniteltuna. Näin kertoi puolet suomalaisista ja 41 % venäläisistä vastaajista. Suomalaisista vastaajista 25 %:lla ja venäläisistä 45 %:lla oli jo jatkohanke tai -hankkeita suunnitteilla tai toteutunut. Tulevia tai vielä suunnitteilla olevia jatkohankkeita kuvailtiin muun muassa seuraavasti:

"Kaksi erillistä yhteistyötä uusien tanssiteosten muodossa. Yhteistyötä muusikoiden kanssa." -suomalainen vastaaja

"Pidän koko ajan silmällä, josko Venäjällä olisi joitain festivaalihakujia, jonne voisi hakea esiintymään tai pitämään esim. työpajoja tai mahdollisuuksia residensseihin tai workshoppeja, joihin voisin itse osallistua. Tai jos olisi haussa tanssijan töitä." -suomalainen vastaaja

"Haluaisin jatkaa yhteistyötä Moskovan Zil-kulttuurikeskuksessa pitämällä siellä esim. workshopin tai viemällä sinne esityksen." -suomalainen vastaaja

"Esiintyminen Venäjällä omalla tai oman ryhmän esityksellä tai työpajan tai esityksen tekeminen paikallisten kanssa." -suomalainen vastaaja

"Suunnitteilla on yhteistyöprojekti tanssiryhmämme koreografian ja suomalaiskoreografian välillä. Näytökset Suomessa ja Venäjällä. Yhteistuotanto." -venäläinen vastaaja

Suomalaisista 4 % ja venäläisistä 5 % ei uskonut yhteistyön naapurimaan tanssin kentän kanssa jatkuvan (Kaavio 10). Pyysimme vastaajia täsmentämään, miksi yhteistyön ei nähty jatkuvan: suomalainen vastaaja mainitsi kommunikatioon liittyvät haasteet ja venäläinen vastaaja käytännön asioihin liittyvät vaikeudet.

Kaavio 11: Esitysvierailut ja yhteistuotannot koettiin tärkeimmiksi yhteistyön muodoiksi

Kaaviossa 11 on esitetty tähän mennessä toteutetut Venäjä-yhteistyön muodot, joista vastaajat valitsivat kolme heidän mielestään hedelmällisintä. Yleisimmät vastaukset painottuivat esitysvierailuihin, yhteistuotantoihin, laboratorio- ja residenssityöskentelyyn sekä opinto- ja verkostoitumismatkoihin. Vähemmän yleisiä vastauksia molemmilta mailta olivat luennot ja tanssielokuvat. Työpajojen pidoon tärkeys jakoi suomalaisten ja venäläisten mielipiteitä: suomalaisista 64% piti niitä tärkeinä, kun taas venäläisistä vain 23%.

Esitysvierailut olivat 79 % suomalaisen ja 64 % venäläisen vastaajan mielestä yksi hedelmällisimmistä toimintamuodosta. Myös haastateltavat nostivat esille niiden tärkeyden. Valinnan yleisyys johtuu todennäköisesti siitä että niitä on tehty eniten ohjelman puitteissa, ne on koettu toimiviksi ja niitä halutaan jatkaa. Todennäköisesti esitysvierailut ovat lisäksi helppo tapa saada lisää kansainvälistä kokemusta.

Suomalaisista vastaajista 57 % ja venäläisistä 86 % valitsivat yhteistuotannot. Jakaumaan maiden välillä saattoi vaikuttaa vastaajien taustat: venäläiset yhteistyökumppanit valitsivat todennäköisesti useammin yhteistuotannot, sillä he edustivat kulttuuriorganisaatioita tai muita järjestäjätahoja, jotka ovat tuottaneet esityksiä ohjelman puitteissa.

Laboratorio- ja residenssityöskentelyä piti yhtenä hedelmällisimmistä toimintamuodoista 61 % suomalaisista ja puolet venäläisistä vastaajista. Opinto- ja verkostoitumismatkoja sen sijaan kannatti suomalaisista 54 % ja venäläisistä 45 %.

Potentiaalia suomalais-venäläisessä tanssiyhteistyössä nähtiin olevan, eikä kaikkea siitä haastateltavien mielestä oltu vielä hyödynnetty. Haastatteluissa pureuduttiin vielä tarkemmin tulevaisuuden toiveisiin.

"Minusta residenssit ovat todella tärkeitä (--). Koen, että näin venäläinen kulttuuriympäristö voi vaikuttaa taiteilijan työhön ja näin myös hän voi pureutua syvemmälle tilanteeseemme ja tulla näkyväksi tanssiyhteisössämme, sekä tavata ihmisiä." -Anastasia Proshutinskaja

Tulevaisuudessa hän sisällyttäisi matkoille tanssin kentältä muitakin kuin tanssijoita, esimerkiksi tanssin tutkijoita ja dramaturgeja.

"(--) tanssin tutkijat katsovat ja ajattelevat paljon tanssia, hehän ovat kuin arkistoja joita voi liikutella maasta toiseen ja joilta voi kysyä tanssista. Uskon, että on hyvä sisällyttää enemmän keskustelua ja puhetta tanssiyhteistöihin, ei pelkästään tanssia itseään." -Anastasia Proshutinskaja

Haastattelussaan myös Mikko Lampinen painottaa pidempikestoisten vierailuiden tärkeyttä ja korostaa, että Suomen päässä tiiviimpi yhteistyö eri tuotantotahojen, aluekeskusten ja ryhmien välillä olisi tärkeää.

"Suomessa on aluekeskuksia, tuotantotiimejä ja ryhmiä ympäri maata, mutta rahaa ei tule ovista ja ikkunoista. Olisi hyvä, että kun kutsutaan Venäjältä joku tekijä Suomeen, niin olisi enemmän yhteistyötä meidän päässä eri tuotantotahojen, aluekeskusten ja ryhmien välillä. Näin voisi rikastaa ja monikerrosta vierailuita.

Oltaisiin enemmän yhteydessä täällä päässä suunnitteluvaiheessa ja oltaisiin myös aikaisemmin liikkeellä, jotta vieraat voisivat käydä esimerkiksi eri paikoissa esiintymässä.

Siinä on kaksi mielestäni isoa asiaa, syvällisempien ja pitkäkestoisten luovien jaksojen ja yhteistyöverkoston luominen, jotta pystyisi jakamaan tuotannollista vastuuta ja pidentämään niiden juttujen elämää." -Mikko Lampinen

Pietarilaisen Vadim Kasparovin kokemuksen mukaan yhteistyö suomalaisten kanssa on ollut hedelmällistä. Hänen mielestään tulevaisuudessa olisi hyvä keskittyä myös

venäläisen nykytanssin tuontiin Suomeen ja painottaa sellaisia yhteistuotantoja, joissa on taiteilijoita molemmista maista.

"Uskon, että käytännön yhteistyö saa aikaan suurempaa menestystä, sillä jokaisella projekteihin osallistuvalla tanssiryhmällä tai tanssijalla on oma tanssiyhteisönsä kotikaupungissaan (--). Tällöin ammattilaisryhmät alkavat paremmin tuntea toisiaan.

Mielestäni tätä on hyvä miettiä, ja lisätä tulevaisuudessa tämänkaltaisten venäläis-suomalaisten tanssiryhmien muodostamista, joiden puitteissa voi tehdä kansainvälisiä yhteistuotantoja." -Vadim Kasparov

Kaikenkaikkiaan Tanssin Venäjä-ohjelma keräsi paljon kiitosta haastateltavilta sekä kyselyyn vastanneilta.

"Venäjä-ohjelma on ollut kaikinpuolin loistava kokonaisuus ja Tanssin Tiedotuskeskus on tehnyt siinä hienoa ja pitkäjänteistä työtä. Toivon, että ohjelma saisi jatkoa." -suomalainen vastaaja

"Kaikenkaikkiaan Venäjä-ohjelma on tuonut paljon positiivisia asioita minulle henkilökohtaisesti sekä ammatillisen kehitykseni kannalta. Se on tarjonnut freelancerille mahdollisuuksia kansainvälisiin työkeikkoihin sekä mahdollisuuden nähdä ja kokea, millaista tanssia Venäjällä tehdään." -suomalainen vastaaja

"Tärkeää on, että aina kun työskentelen jonkun kanssa Tanssin Tiedotuskeskukselta, huomaan kuinka paljon he osaavat ja kuinka tietoisia he ovat tilanteestamme (--). Tämä on ehdottomasti hyvin, hyvin tärkeä [ohjelma] ja uskon, että tämänkaltaisen lähestymistapa todella kehittää itseään ylläpitäviä kumppanuuksia." -Anastasia Proshutinskaja

"On aina ollut sellainen olo että jos on ollut jotakin kysyttävää tai ihmeteltävää, niin apua on saanut. Ongelmiin on saanut tukea, ymmärrystä ja joustavuutta. Se on tosi tärkeää, ja olen siitä kiitollinen." -Kati Kallio

"Kiitos Venäjä-ohjelmasta! Jatketaanhan tätä?" -suomalainen vastaaja

"Toivon suuresti yhteistyön jatkoa!" -venäläinen vastaaja

"Emme voi vielä puhua yhteistyöstä ilman Tanssin Tiedotuskeskuksen apua, (--), mutta ei kuitenkaan ole tarkoitus, että aina olisi välissä jokin kolmas taho. Meillä instituuteilla on kuitenkin resursseja ja ennenkaikkea valtava kiinnostus ylläpitää yhteydenpitoa." -Anastasia Proshutinskaja

Lost Voices of Humdrum Pietarin Skoro Finnish Dance -festivaalilla © Maria Sekahceve

5. Itsenäiset yhteistyöprojektit

Muutammat suomalaiset toimijat ovat jatkaneet yhteistyötä itsenäisesti ilman Tanssin Tiedotuskeskuksen koordiointiapua. Esimerkiksi Itä-Suomen tanssin aluekeskus ITAK aloitti yhteistyön Venäjä-ohjelman puitteissa vuonna 2014 heidän taiteellisen suunnittelijansa osallistumisella opintomatkalta Moskovaan ja Kostromaan. Se antoi hyvän pohjan lähteä tekemään yhteistyötä venäläisten tanssitoimijoiden kanssa. Vuoden kuluttua ITAK avasi laajemman yhteistyön Venäjän kanssa, kun heidän *Yksin Sateessa?* -festivaalillaan oli painotus venäläisessä ohjelmistossa. Vuosien 2016-2017 aikana ITAK ja Zonk´a Dance Company toteuttavat residenssiyhteistyötä, jossa vaihto-ohjelmaan valittu taiteilijapari työskenteli Kuopiossa ja Jekaterinburgissa. Yhteisen työskentelyjakson tulos esitettiin *Yksin Sateessa?* -festivaalilla vuonna 2017.

Myös Pori Dance Company on päässyt jatkamaan Venäjä-yhteistyötä suurelta osin itsenäisesti. Vuonna 2015 Venäjä-ohjelman myötä yhteistyö Pori Dance Companyn ja kostromalaisen Dialogue Dance -ryhmän välillä käynnistyi suomalaiskokoonpanon esiintymisellä kostromalaisella festivaalilla. Festivaalivierailu poiki yhteistyösuunnitelmia tulevaisuudelle, ja kaksi vuotta myöhemmin Dialogue Dance

esiintyi Tanssikuu -festivaalilla Porissa. Haastateltavana ollut Pori Dance Companyn taiteellinen johtaja Mikko Lampinen uskoi, että yhteistyö jatkuu myös tulevaisuudessa.

"Saimme toteutettua itsenäisemmän yhteistyöprojektin viime vuonna, kun Dialogue Dance kävi meidän Tanssikuu -festivaalilla Porissa. Suuri kiitos kuuluu myös Venäjä-ohjelmalle ja Anitan koordinoitavalle. Tämä oli viime vuoden lopulla, marraskuussa. Vielä jatketaan yhteistyön merkeissä, pyritään siihen että kaikki mitä ollaan saatu aikaiseksi pysyisi elossa. Ettei olisi vain sellaisia pikku töräisyjä, vaan yhteistyö jatkuisi."

Myös Alpo Aaltokoski Company on päässyt toteuttamaan itsenäistä Venäjä-yhteistyötä. Venäjä-ohjelman puitteissa järjestettiin elokuussa 2016 venäläisten nykytanssin asiantuntijoiden Larisa Barykinan ja Oleg Petrovin vierailu Täydenkuun Tanssit -festivaalille Pyhäjärvelle. Vierailunsa aikana vieraat neuvottelivat tulevista opetus- ja esitysvierailusta Jekaterinburgiin, ja vielä saman vuoden aikana Aaltokoski piti työpajan jekaterinburgilaisessa TanzTeaternissa. Seuraavana vuonna AAC esiintyi Na Grani -festivaalilla teoksellaan *Aina joku vie*. Molemmat vierailut saivat oman rahoituksen.

Opintomatkalaiset Jekaterinburgissa. © Ismo-Pekka Heikinheimo

6. Yhteenveto

Arviointityötä varten tehtyjen kyselyiden ja haastatteluiden perusteella voi todeta, että sekä suomalaiset että venäläiset pitivät Tanssin Venäjä-ohjelmaa merkityksellisenä ja toivoivat sille jatkoa. Ennen ohjelman alkua tietämystä naapurimaan nykytanssin kentästä ei juurikaan ollut ja yhteistyö maiden välillä oli vähäistä. Ensimmäisenä tavoitteellisena suomalaisen ja venäläisen tanssin kentän toimijoita yhdistävänä hankkeena Venäjä-ohjelman nähtiin vastaavan tarpeeseen tehdä pitkäjänteistä yhteistyötä, ja tarjoavan kansainvälisiä yhteistyömahdollisuuksia niin tanssiryhmille kuin freelancerina toimiville tanssijoille. Kaikkea potentiaalia yhteistyössä maiden välillä ei kuitenkaan vielä ole hyödynnetty.

Venäläiset haastateltavat kokivat suomalaisen nykytanssin olevan tunnetumpaa Venäjällä nyt kuin ennen Tanssin Venäjä-ohjelman alkua. Ohjelma on vienyt suomalaisryhmiä esiintymään ja opettamaan Venäjälle ja täten suomalainen nykytanssi on saavuttanut siellä suurempaa näkyvyyttä. Varsinkin isommille kansainvälisille festivaaleille osallistumisella ja pidempikestoilla vierailuilla nähtiin olevan merkittävä vaikutus suomalaisen nykytanssin tunnettuuden lisäämisessä.

Monet suomalaiset taiteilijat tunnistivat Venäjä-yhteistyön realiteetit ja haasteet, joista yleisimmiksi he nostivat Venäjän taloudellisen tilanteen ja erot Suomen ja Venäjän toimintakulttuureissa ja -tavoissa. Lisäksi haastatteluissa nousi esiin infrastruktuurin puute venäläisellä tanssin kentällä ja siitä johtuvat ongelmat. Haasteista huolimatta vastaajat olivat halukkaita yhteistyöhön, koska yhteistyö venäläisten taiteilijoiden kanssa oli saadun palautteen perusteella antoisaa. Tulevaisuudessa sekä suomalaiset että venäläiset halusivat avata yhteistyön vastavuoroisemmaksi niin, että myös venäläiskoreografit ja tanssiryhmät tekisivät opetus- ja esitysvierailuja Suomeen.

Tanssin Tiedotuskeskuksen apu yhteistyössä koettiin tärkeäksi. Yhteistyön käynnistäminen ja yhteistyöverkostojen kasvattaminen koettiin tärkeimmiksi Tiedotuskeskuksen tehtäviksi. Kustannusten rahoitus, tiedottaminen avoimista hauista sekä käytännön järjestelyjen hoitaminen nousivat myös esille vastauksissa. Venäläiset toivoivat lisäksi kattavampaa tiedonvälitystä yhteistyön mahdollisuuksista suomalaisten kanssa, sillä heillä ei ollut vastaavaa avoimista hauista tiedottavaa tahoja Venäjällä. He pitivät myös erityisen tärkeinä ohjelman tarjoamia tilaisuuksia tutustua paremmin suomalaiseen tanssin kenttään ja sen toimijoihin. Lisäksi moni heistä koki, että tämänkaltaisella ohjelmalla voi myös vaikuttaa nykytanssin näkyvyyteen maassa, jossa baletin ja teatteritaiteen asema on hallitseva.

Muutamit suomalaiset toimijat ovat jatkaneet Venäjä-yhteistyötä ilman Tanssin Tiedotuskeskuksen koordinoitua apua. Näyttää siltä, että rahoituksen varmistuessa

tanssiryhmät ja tuotantokeskukset Suomesta pystyisivät toteuttamaan yhteistyötä itsenäisesti. Myös jotkin venäläisellä tanssin kentällä vakiintuneesti toimivat tekijät pystyisivät osallistumaan yhteistyöhön riittäväillä taloudellisilla resursseilla. Kuitenkin suurin osa toimijoista tarvitsee edelleen yhteistyön koordintointiapua ja taloudellista tukemista.

Tulevaisuudessa Suomen ja Venäjän välisessä yhteistyössä olisi arvioinnista saatujen vastausten perusteella hyvä keskittyä pidempikestoisiin vierailuihin. Haastateltavien mielestä varsinkin residenssityöskentely voisi vastata tarpeeseen saada vierailuista monipuolisempia ja hedelmällisempiä. Residensseissä taiteilijat pääsivät tutustumaan paremmin naapurimaan kulttuuriin ja tanssin kenttään sekä verkostoitumaan paikalliseen tanssiyhteisöön. Myös esitys- ja opetusvierailuja pidettiin tärkeinä. Niiden yhteyteen voisi vastaajien mielestä liittää lisää kohtaamismahdollisuuksia paikallisten tanssin kentän toimijoiden kanssa.

Kaikenkaikkiaan Venäjä-ohjelma on mahdollistanut yli sadalle suomalaiselle tanssin ammattilaiselle tilaisuuden vierailla Venäjällä ja tutustua venäläisen tanssin kentän toimijoihin. Ohjelman puitteissa on käynnistetty suomalaisia nykytanssiin keskittyviä festivaaleja naapurimaassa. Lisäksi ohjelmassa on ollut mukana monta kymmentä venäläistä tanssin ammattilaista. Ennen kaikkea Tanssin Venäjä-ohjelma on luonut alustan toimivalle dialogille maiden välillä ja toivottavaa onkin, että dialogin myötä pitkäjänteinen tanssiyhteistyö Suomen ja Venäjän välillä vahvistuu.

7. Liitteet

Yhteistyökumppaniluettelo

Kyselykaavakkeen kysymykset (suomeksi)

Haastattelurunkojen kysymykset (kooste, suomeksi)

Ohjelman keskeisimmät venäläiset yhteistyökumppanit

TANSSI- JA KULTTUURIKESKUKSET

Zil - kulttuurikeskus (Moskova)

Zil -kulttuurikeskus on päivittäisen kaupunkikulttuurin moderni keskittymä. Se on suuri valtion rahoittama keskus, jossa järjestetään säännöllisiä koulutusohjelmia, luentoja, näyttelyitä ja esityksiä kaiken ikäisille. Kulttuurikeskuksessa järjestetään tanssikoulutusta sekä kansainvälisestä yhteistyöstä ja uusien koreografi-taiteilijoiden tukemisesta.

Ural Branch of National Centre for Contemporary Art / NCCA (Jekaterinburg)

NCCA on tutkimusorganisaatio, museo-, ja messukeskus. Keskuksen tehtävä on nykytaiteen levittäminen ja käyttöön ottaminen kaupungin julkisissa tiloissa.

Kannon Dance (Pietari)

Kannon Dance House on Natalia ja Vadim Kasparovin vuonna 1997 perustama nykytanssin keskus. Kannon Dance sijaitsee Pietarin keskustassa, ja se tunnetaan tanssin studiotiloista, teatteritiloista ja innovatiivisista esityksistä.

Skorohod (Pietari)

Vuonna 2012 perustettu Skorohod on monipuolinen kulttuuritalo, jonka ohjelmisto koostuu muun muassa teatterista, musiikista, nykytanssista, elokuvista ja seminaariohjelmistosta. Hiljattain vanhasta teollisuuskiinteistöstä taiteen monitoimitilaksi remontoitun Skorohodin salissa on 250 katsomopaikkaa, aulassa on baari ja ravintola.

RYHMÄT

Dialogue Dance Company (Kostroma)

Dialogue Dance Company on Ivan Estegneevin ja Evgeny Kulaginin vuonna 2000 Kostromassa perustama ryhmä. Ryhmässä on 6 vakituista taiteilijaa. Dialogue Dance Companylla on oma toimipaikka Kostromassa, STANTSIA Art Venue.

ByeBye Ballet -ryhmä (Pietari)

ByeBye BALLET on koreografi ja tanssija Lilia Burdinskajan ja Aleksandr Kondraatenkon perustama pietarilainen nykytanssin keskus, jossa järjestetään lisäksi opetustoimintaa.

Provincial Dances - ryhmä (Jekaterinburg)

Provincial Dances Theatre perustettiin vuonna 1990. Siitä lähtien ryhmä on työstänyt yli 30 teosta ja kiertänyt 90 kaupunkia ympäri maailmaa. Kymmenen teosta oli ehdolla Venäjän arvostetuimman teatteripalkinnon, Kultaisen Naamion, saajaksi. Viisi teosta palkittiin.

TanzTeater - ryhmä (Jekaterinburg)

Jekaterinburgilainen vuonna 1990 perustettu tanssiryhmä. Ryhmän perustaja ja taiteellinen johtaja on Oleg Petrov.

Panthera -kamaribaletti (Kazan)

Panthera -kamari baletti perustettiin vuonna 1993 Kazanissa. Ryhmän taiteellisena johtajana toimii koreografi Nail Ibragimov taiteellinen.

FESTIVAALIT

OPEN LOOK - kansainvälinen nykytanssifestivaali (Pietari)

<https://www.open-look.org/>

Diversia - kansainvälinen duetto-festivaali (Kostroma)

<http://www.stantsia.com/en/projects/diversia>

Na Grani - kansainvälinen nykytanssifestivaali (Jekaterinburg)

<http://www.rtlb.ru/en/festivals/item/383/>

Telovidenie -nykytanssifestivaali (Kazan)

<http://www.panther-ballet.com/>

Tendency - nykytanssifestivaali (Krasnodar)

<http://tendencyfest.ru/>

Keskeiset suomalaiset yhteistyökumppanit

Keskeiset yhteistyöhön taloudellisesti osallistuneet suomalaiset kumppanit

Ryhmät

Aurinkobaletti

Tero Saarinen Company

Alpo Aaltokoski Company

Koulut

Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu

Pohjois-Karjalan ammattiopisto Outokumpu

Itä-Suomen Tanssin Aluekeskus

Tanssikuu -festivaali

Kyselytutkimuksen kysymykset:

1. Valitse sinua kuvaava vastausprofiili.
2. Minkä organisaation näkökulmasta vastaat?
3. Millä tavoin olet osallistunut Tanssin Tiedotuskeskuksen Venäjä-hankkeeseen (huom. vastaathan valitsemasi vastausprofiilin puitteissa!) Voit valita useamman vaihtoehdon.
4. Minä vuosina olet osallistunut ohjelmaan?
5. Kuinka kauan olet toiminut suomalaisella/venäläisellä tanssin kentällä?
6. Kuinka aktiivisesti olet toiminut kansainvälisellä tanssin kentällä viimeisimmän viiden vuoden aikana?
7. Onko sinulla ennen Venäjä-ohjelmaan osallistumista ollut kosketusta tai kontakteja venäläiseen/suomalaiseen tanssin kenttään?
8. Mistä syystä sinulla ei ole aikaisemmin ollut kosketusta venäläiseen/suomalaiseen tanssin kenttään tai venäläisiä/suomalaisia kontakteja? Valitse kaikki sopivat.
9. Erittele lyhyesti aikaisempia projekteja venäläisen/suomalaisen tanssin kentän kanssa.
10. Minkälaisia odotuksia ja tavoitteita sinulla oli Venäjä-ohjelmaan osallistuessa?
11. Toteutuivatko odotuksesi ja tavoitteesi? Millä tavoin? Kerro lyhyesti.
12. Jos eivät, miksi ei? Kerro lyhyesti.
13. Arvioi Tanssin Tiedotuskeskuksen roolia Venäjä-yhteistyön toteuttamisessa.
14. Mikä mielestäsi motivoi työskentelemään juuri venäläisen/suomalaisen tanssin kentän kanssa?
15. Arvioi, kuinka seuraavat haasteet vaikuttavat yhteistyöhön venäläisen/suomalaisen tanssin kentän kanssa.
16. Kuinka nämä haasteet voisi ylittää?

17. Harkitsetko yhteistyön jatkamista venäläisen/suomalaisen tanssin kentän kanssa?
18. Jos sinulla on jo jatkosuunnitelmia tai harkitset niitä, kerro lyhyesti, minkälaiset jatkohankkeet, -suunnitelmat tai toiveet on kyseessä.
19. Minkälaiset toimintamuodot koet tärkeimmiksi suomalaisen ja venäläisen tanssin kentän pitkäjänteisen yhteistyön kannalta? Valitse kolme tärkeintä.
20. Muita kommentteja, kokemuksia, kehitysehdotuksia tai ideoita?

Haastattelututkimuksen kysymykset (kooste)

1. Kertoisitko omin sanoin osallistumisestasi Venäjä-ohjelmaan?
2. Kuinka kuvailisit nykytanssin kenttää Venäjällä?
3. Oliko sinulla kokemusta yhteistyöstä venäläisen/suomalaisen tanssin kentän kanssa ennen ohjelmaan osallistumista?
4. Kuinka kuvailisit tietämystäsi venäläisestä/suomalaisesta nykytanssista ennen ohjelmaan osallistumista?
5. Onko käsityksesi venäläisestä/suomalaisesta nykytanssista muuttunut? Miten?
6. Uskotko, että suomalainen nykytanssi on näkyvämpää Venäjällä nyt, kuin esimerkiksi viisi vuotta sitten?
7. Minkälaiset seikat koet haastavimmiksi yhteistyössä venäläisen/suomalaisen tanssin kentän kanssa?
8. Minkälaiset seikat motivoivat aktiiviseen yhteistyöhön suomalaisen/venäläisen tanssin kentän kanssa?
9. Koetko yhteistyön onnistuneeksi?
10. Mikä yhteistyön muoto on mielestäsi hedelmällisin pitkäjänteisen yhteistyön kannalta? Miksi?
11. Onko sinulla tulevaisuuden suunnitelmia venäläisen/suomalaisen nykytanssin kentän toimijoiden kanssa? Millaisia?
12. Muita kommentteja?